

אימון ונסיון-קרב

בפרוס המלחמה הזאת, סיימתי את חבורו של אחד הכרכים להיסטוריה הרשמית של המלחמת הקודמת. חיבורי זה גמרתי במלים אלו: „הלקח הוא ישן-נושן. קשה עד מאוד לפתח מנייה-רוביה, — אל מול פני אויב אשר לו היתרון ההתחלי באימון טקטי — צבא שישווה לו בכושרו, ולא בצורת מלחמה אחת בלבד, אלא בכמה צורות, ואפילו החומר האנושי הוא מן המעולים ביותר”. אפשר שיחשוב מישהו, שפסוק זה מכווון לתקופה מוקדמת, יחסית, מתקופות המלחמה, והיא לא כן. הדברים הובאו בסופו של הכרך הון במערכת ארס, והמטפל באופרציות שנערכו עד שלהי מאי 1917. ואני מעיז לשער, שכיום יש בכך ענין מסוים, לפי שהדברים מתיחסים לאותו שלב במלחמה הקודמת, המתאים לפי הערך לשלב זה שאנו עומדים בו במלחמה זו*.) בעת ההיא היה הדבר לאחר שעברו שתי שנים ועשרה חדשים מראשית מלחמתנו; ועתה — עברו שתי שנים ואחד עשר חודש. אין אני מתכוון לערוך בזה השוואות במצב האסטרטגי אז ועתה, אלא לבחון את שני הגורמים-התאומים של נסיון-קרב ושל אימון. ב-1917 היה לכוחות היבשה של האימפריה הבריטית נסיון עד אין גבול, אלא שבזירת הקרב העיקרית, בצרפת ובבלגיה, נתבטל מקצת ערכו של נסיון זה, מחמת מעוט האימון. ב-1942 היו לכוחות היבשה שלנו הזדמנויות בלתי-מוגבלות לאימון, אך רובם הניכר חסר את הנסיון-קרב. אם אשוב ואצטט את דברי שכתבתי, נמצא שהתחולשה בענין האימון ב-1917 באה מחמת „המספר העצום של הנפגעים; הביקוש הבלתי-פוסק לקבוצות עבודה וחפירה אשר צמצמו מאוד את הזמן שנותר לאימונים; אי-היכולת, מחמת רוחב החזית שהבריטים החזיקו בה, ופעילות האויב בה, — להוציא מקו החזית דיביזיות לשם השלמת אימון; והמחסור במדריכים טובים במרכזי האימון שבבריטניה. את רובו של הזמן המועט שהיה ברשותם הוכרחו להקדיש להכנות לקראת תעודה דחופה ביותר, הלא היא ההתקפה הערוכה מראש ומכוונת כנגד מטרה מוגבלת ומסויימת, בחיפויים של מחסומי האש האדירים אשר בימים ההם; ובזאת הגיעו החיילים ליכולת המתקבלת על הדעת. כשנתבעו לקדם את פני הבלתי צפוי, לנצל הישג או לפתח התקדמות מעבר לשלביה הראשונים, היה המצב שונה תכלית שינוי. מכל מקום, הורגלו הגייסות הטובים ביותר לטפל טיפול מהיר במצבים בלתי-צפויים, וכולם חוסמו לעמוד באש הכבדה ביותר, ולהסתגל לתנאי השירות-הפעיל מתוך כוח-ההרגל. שפיר מזה היה המצב בשאר זירות, בפרט בארץ-ישראל, לאחר בוא אלנבי, שעבר לפיקוד שם ישר מהנהגת הארמיה השלישית במערכת ארס. מפני שאחוז האבידות שם היה מועט יותר, נותרו ביחידות הלוחמות קצינים וסמלים שהפיקו תועלת מן הלקח שקבלו. צורות הקרב היו מגוונות, ולעתים קרובות נערך בשדה פתוח. „חיל-המשלוח המצרי” הגיע בעת ההיא לדרגה גבוהה של כושר טקטי במידה שהדבר נגע בזירת מלחמתו הוא; אף על פי שיחידות

(* הדברים נכתבו בחודש אוגוסט 1942. — המער.)

מתוכו, אשר הוחזרו לצרפת ב־1918, גרמו לחבריהם תערוכת של בדיחות־דעת וחרדה מחמת הצורה הבלתי זהירה של תנועותיהם, לאור היום, בתוך תחום־הראיה של האויב.

לעומת זאת, במלחמה של עכשיו זכו הצבא הסדיר הישן וכמה מן הדיביזיות הטריטוריאליות בנסיון כלשהו במשך שבועות מעטים בלבד (בתנאים מדכדכים ביותר), במסע בלגיה וצרפת, והדברים אמורים במפקדים ובחיילות גם יחד. פרט לזה, — כיוון שחיל־המצב של מלאיה אבד כולו, — הרי המקורות היחידים — מלבד צפון־אפריקה, — שמהם יכולנו לרכוש נסיון, הם: המסע במזרח־אפריקה, שלא השתתפו בו אלא דיביזיות מעטות, ואין בו כדי לאַלף הרבה לגבי מסעות בתנאים אחרים; מסע קצר, שלא נמשך אלא ימים מעטים, בבלקנים; מסע ארוך מעט יותר, אך גם הוא בשיעור מועט — בנורבגיה; ומסע־נסיעה ממושך בבורמה, אשר גם בו השתתפה רק קבוצה קטנה של דיביזיות. צפון־אפריקה הוא ענין אחר. במקום זה היו גם אימון וגם נסיון־בקרב, והושגה רמה הגונה; אך מלחמה מדברית זו דורשת התאקלמות, ולא תמיד ניתן לגייסות, שנשלחו למלא את מקומן של אבידות כבדות, שהות מספקת להתאקלמות זו. ואף על פי שכל נסיונה של מלחמת־צפון־אפריקה חשוב לאין ערוך, מכל מקום כמה פרקים מלקח זה אינם יפים לשימוש בכל אתר, מבחינה טקטית. קצינים אוסטרליים, שחזרו למולדתם עם יחידותיהם, ציינו לפני זמן־מה, כי גם חיילות שהיה להם נסיון ניכר במדבר המערבי של מצרים ובלוב, זקוקים עתה למידה רבה של אימון מדוקדק. אלא שבמובן אחד בני־מזל הם: שהרי האימון היעיל ביותר הוא זה שבא אחר־י נסיון של עמידה באש. זהו אופן האימון היחיד אשר בו יכולים הגייסות לתפוס על נקלה את מלוא משמעותו וכוונתו, לפי שבעת אימונם זה עומדים לנגד עיניהם תנאי שדה הקרב.

המצב בענין הפיקוד הגבוה יותר ועבודת־המטה יש בו אותו קושי עצמו שאתה מוצא בהכשרת החיילות למלחמה. עמי יבשת־אירופה יצאו למלחמה בפיקודם של מנהיגים אשר מלאו תפקידים פיקודיים כיוצאים באלה בימי שלום, והם השתתפו בתמרונים שגופי־צבא גדולים לקחו בהם חלק. קציניו של הצבא הבריטי, — אשר הרכבו לא עלה אלא במידה מועטת על מצב של מעין כוחות משטרה ב"תחנות" שמעבר לים, — ושל קדרים בשביל אימון ראשוני בלבד — במולדת, — לא זכו לאסכולה ממשית מעין זו. הם לא טפלו במבני־צבא גדולים, איש מהם לא התאמן ב"מעבדה" מעין זו שהגרמנים והאיטלקים כוננו בכוונה תחילה בספרד, — ואולי גם הרוסים בפינלנד.

ויתכן, כי עוד הכבדנו על עצמנו ע"י יחס החשד שלנו לבני הגיל הגבוה, ואפילו לסימניו של גיל זה; אף על פי, שדבר מובן מאליו הוא, כי המתח של המלחמה המודרנית תובע כיום צעירות יותר מאשר במלחמה הקודמת, וגם מחייב כושר גופני. וכיוון שבמאמרי זה הפלגתי בשיגרה הרעה של ציטוט עצמי, הריני נוטל רשות ליהנות עוד מעט מנועם החטא הזה, בהבטיחי להיטיב את דרכי להבא; ולהארת הענין אביא בזה פיסקה מתוך חיבור שטפלתי בו לא מכבר: — „מרלבורו, שמיחושי ראש איומים עינוהו; טורסטנסון, ולנשטין וסכס, שהפודגרה אחזתם ויותר

משהם הולפים ברגל, הם נישאים באפיריון או בכרכרה; רדצקי, עמוס למעלה
משמונה עשרות שנים; לוכסמבורג, בעל הגבנון; אברקרומבי, שענינו כהו מראות;
ובתקופה החדשה, פוטניק, החלוש כל כך שאינו יוצא מפתח חדרו המחומם מאד
אלא לעתים רחוקות, — בכל האנשים האלה גברו הרצון והאינטלקט על הגוף
(הרפה*) ואף על פי שהכושר הפיזי רצוי מאד לגנרל, מכל מקום היה כל אחד מהם
עולה עשרת-מונים על מפקדים מסוג שאפשר לכנותו בשם „הצופה“ — „Boyscout“
(אני מוקיר את הצופים, אך איש המוסיף בשנת הארבעים וחמש לחייו להיות נער-
צופה, בלי להתבגר, אינו מעותד להיות מצביא גדול).

וכן יתכן, כי יתר על המידה סמכנו על אותם האנשים שעלו לקראת דרגותיהם
ב„סולם המטה“, אם כי אין זו אשמתנו בלבד, וביתר יחוד עלול הדבר להתרחש
בכל צבא קטן. אך בעל כרחי אני בא לכלל מחשבה, שאילו בחן מישהו בחינה
מדוקדקת את תולדות פעולתם של האנשים שעלו בסולם זה, כי עתה מצאו שהמור
עדים אשר שרתו להלכה ביחידות הצבא עצמו**), היו פחותים בערכם יותר מכפי
שמעיד עליהם הנייר, כי במקרים רבים עשה אחד מעוזריהם את העבודה התכנית
במקומם, ובמקרים אחרים נעדרו תכופות מחמת היותם בקורסים, עקב מאמצם,
הראוי לשבח, שלא לפגור. וכתוצאה מכל הגורמים הבלתי נוחים הללו עמדה הארץ
בפני קושי בבקשה מנהיגים ההולמים את צבאה שהורחב מאד, שלפתע ניתנו לו
לראשונה כלי זין מודרניים, — והמנהיגים שהופקדו עליו נתקשו במאמציהם להכשיר
עצמם לתפקידיהם. גדולים מזה היו הקשיים בדומיניונים העצמאיים של האימפריה,
אשר כוחותיהם, כמעט בשלמותם, היה להם אופי מיליציוני, וכן אצל בתי-בריתנו —
ארצות-הברית. בעיות מסוג זה לא עמדו בפני רוסיה, פרט לקשיים, הקטנים במידה
יחסית, שבאו מחמת טיהורים פוליטיים בתוך חבר הקצינים, אשר גרמו חללים
מסוימים בדרגות הפיקוד הגבוהות והבינוניות.

טעות היא להניח, כי התמונה קודרת כולה, בין ביחס לחיילות, ובין ביחס
למפקדים. במלחמה של עכשיו לא נערך אותו הרג-רב בצבאנו בתשעת ירחי המל-
חמה הראשונים, כמקרה המלחמה הקודמת. החלק, שנשאר בחיים והמחולק עתה

* מרלבורו — אולי גדול מצביאי אנגליה; פעל בסוף המאה הי"ז ובראשית
המאה הי"ח. בעיקר — נגד צרפת של לואי ה-14. גדולי נצחונותיו בלנהיים (1704), אודנרדה
(1708) ומלפלקה (1709). טורסטון — מן הנוודעים שבין הגנרלים השוודיים
בתקופת גוסטב אדולף, ימי „מלחמת 30 השנה“ בגרמניה. ולנשטיין — המצביא
המפורסם של צבאות הקיסר ויריבו הגדול של גוסטב אדולף, במחצית הראשונה של
מלחמת שלושים השנה. המרשל דה-סנס, — מגדולי המפקדים ואנשי המחשבה הצבאית
של המאה הי"ח. נצחונות הידוע ביותר, בראש הצבא הצרפתי, על צבאות בעלי הברית,
והאנגלים בתוכם, ליד פונטנוא בשנת 1745. הפלדמרשל רדצקי, — המפורסם מכל
מצביאי אוסטריה מאז מלחמות נפוליאון, הנחיל, לעת זקנה מופלגת, את המפלה לצבא
פיאמונט במערכה שליד גוברנה, בשנת 1849. המרשל הצרפתי לוכסמבורג, — אולי
המוכשר שבין המרשלים של לואי הי"ד, שזכה לנצח את צבאות „הליגה האוגוסבורית“
(אוסטריה, אנגליה ועוד) נצחון מכריע ליד פלריוס ב-1690. אברקרומבי — גנרל
בריטי במחצית השניה של המאה הי"ח, אשר, יחד עם וולף, הצטיין יותר מכל האחרים
במסעות צפון-אמריקה וקנדה. פוטניק, — המפקד הראשי של הצבא הסרבי במלחמת
העולם הקודמת. — המער.

** להבדיל מתקופת השירות במטה. — המערכת

על פני כל כוחותינו הצבאיים, הנו רב הרבה יותר. וערכו של האמון, אשר היה באפשרותנו להקנותו, אינו מוטל בספק. אם נתבונן לצד התכני בלבד — לאימון בנשק, למשל — נמצא שצבאנו עכשיו מוכשר הכשרה טובה יותר מצבאנו בשנת 1917. ואני גאמין כי גם הטקטיקה משופרת יותר, אף על פי שחושד אני, כי עם כל ספרייה הדרכה לאימון אין המשנה הטקטית בצבאנו אחידה ככל אשר יכלה להיות. על ידי „אסכולות הקרב“ הרבינו לעשות כדי ליצור באיים הבריטיים תנאים הדומים לתנאי שדה הקרב. בבריטניה יש לנו שפע רב של מפקדים טובים מכל הדרגות, אנשים שרכשו את אימון חייליהם ושאמנם זכאים לו. בעוד שבזירות המלחמה מוסיפים האלכסנדריים, הגוטים, הקמפבלים והלמסדנים*) לקיים את המסורת הנאה ביותר בתפקידי פיקוד גבוהים, ובעמדות הבינוניות והנמוכות מבקיעה לה חבורה של אנשים צעירים דרך אל השורה הראשונה. יתירה מזו: יש לזכור, כי אף על פי שהמפקדים באנגליה אינם רוכשים לעצמם נסיון בתנאי שרות פעיל נגד אויב, מכל מקום הם רוכשים לעצמם נסיון בניהוג גופי גייסות גדולים מכל סוגי הנשק; וכי גם בשעת תמרון אפשר להעמיד, ביחוד את עניני האספקה, במצבים הדומים מאד למצבים של מלחמה אמיתית, מתוך יצירת „מכשולים“ ו„מצבי חירום“ המכוונת היטב ע"י חברי מנהלי התמרונים ושופטיהם.

מהו היחס בין ערך האימון לערך הנסיון? קשה לענות על כך, כי על כל פנים, נסיון כלשהו נרכש גם תוך כדי אימונים, והאימון נמשך והולך גם בתוך נסיון השרות הפעיל. פעמים רבות אמרו, כי הטוב באימונים הוא הנרכש באש, והדבר נכון עד גבול מסוים. אך הכנסת חיילים ל„תלם-של-קרב“ בתנאי המלחמה המודרנית אינה מלאכה קלה כאשר היתה במלחמה הקודמת שהיתה סטטית באופיה. ואם יוטלו לתוך מלחמת-תנועה, בלי שיזכו להכשרה הגונה, יתכן שלא רבים מהם ישארו אז לתוספת אימון. כללו של דבר, נוטה הייתי להדגיש בדגש הזק את האימון. ערכו הוכח ע"י הצבא הגרמני ב-1914, שנכנס למלחמה, למעשה, בלי כל נסיון בקרב, ואף על פי כן, — למרות שגיאות רבות, — גילה עבודת-מטה נאה וטקטיקה יעילה, ובדרך כלל גם איתנות באש. מלחמות קטנות מסוג המשלחות הקולוניאליות ליצרות ולמדבריות מפתחות באדם אופי ועצמאיות שבודאי אין לזלזל בהם. אך, בדרך כלל, אין נסיון כזה מועיל הרבה מבחינה טקטית, ולא זו בלבד, אלא שיתכן כי במובנים מסוימים הוא גם מזיק ממש. ואשר לתכונת מנהיגות — אין לחשוש לעתיד. אמנם, יכלו להיות חששות. יתכן, כי עוד לפני שלוש שנים היתה, בחלקים ידועים של האומה, מידת מה של רכרוכיות, שהיתה כרוכה בשלב מיוחד בהתפתחותה של תרבותנו

* הגנרל אלכסנדר (H A Alexander) נלחם במלחמה הזאת בצרפת, בבורמה, וכיום מפקד על צבא המזרח התיכון. לויט-גנ. גוט (Gott) פקד בזמן האחרון, לפני שנהרג בחזית בתאונת-אווירון, על קורפוס-משורין והיה למופת כאיש-צבא בתוך הארמיה השמינית. מיוז-גנ. קמפבל (Campbell) היה מפקד בריגדה ודיביזיה בחיילות המשוריינים שפעלו בלוב. ארגן את השדרות הנעות, אשר הטרידו את מנוחת הגרמנים (נקראו על שמו „Jock Columas“, „שדרות ג'וק“ מתוך רמז לקמפבל הסקוטי — „ג'וק“, כינוי כללי לסקוטי). הצטיין בגבורה אישית שזיכתהו בצלב ויקטוריה. נהרג בחזית מצרים מיוז-גנ. למסדן (Lumsden) ממפקדי הדיביזיות הבריטיות המשוריות ואח"כ — מפקדו של קורפוס משורין בצפון-אפריקה. — המערכת.